

НАСТАВНО-УМЕТНИЧКОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ
Париска 16
11000 Београд
СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ
Косанчићев венац 29 11000 Београд

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ
ПРОЈЕКТА И ПИСАНОГ РАДА

„ Од реалног ка имагинарном - апстраховане димензије предметности, (слике и
цртежи) “

кандидата **Хариса Рахића**

Београд, јул 2025.

Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта под насловом „Од реалног ка имагинарном” Апстраховане димензије предметности, (слике и цртежи),

кандидата Хариса Рахића, именована на 518. седници Наставно-уметничко-научног већа ФЛУ у Београду, одржаној 04. јуна 2025. године, радила је у следећем саставу:

- др ум. Катарина Зарић, редовни професор Факултета ликовних уметности
- др ум. Владимир Милановић, ванредни професор ФЛУ
- др ум. Стефан Тасић, ванредни професор ФЛУ
- др ум. Магдалена Павловић, ванредни професор АУНС
- др ум. Горан Јовић, ванредни професор ФЛУ (ментор)

Комисија је, на основу увида у теоријски и практични део пројекта, донела следећи извештај:

Биографија кандидата и списак уметничких радова

Харис Рахић рођен је 1994. године у Новом Пазару, где је завршио основну школу и гимназију. Дипломирао је на Факултету Ликовних уметности у Београду у класи професора Гордана Николића 2017. године. Мастер студије је завршио на истом факултету под менторством професора Радомира Кнежевића. Приредио је четири самосталне и чествовао на многобројним колективним изложбама. Члан је УЛУС-а, СУЛУЈ-а и НУЛУС-а. Добитник је треће награде на Ликовном салону младих 2017. године у Новом Пазару.

Самосталне изложбе:

2017. *Композит*, FILTER No stream festival, Културни центар Нови Пазар
2019. *Remould*, Галерија ММЦ, Културни центар Нови Пазар
2020. *Velichor*, Галерија Антре ФЛУ, Београд
2022. *Трагови присуства*, Галерија '73, Београд

Издвојене групне изложбе:

2013. Уметници Новог Пазара, Кафе Арт, Нови Пазар
2013–2022. Годишње изложбе ФЛУ, Београд
2016. Изложба цртежа у Дому омладине Београда, Београд
2016. FILTER No stream festival, Нови Пазар
2017. Ликовни салон младих, Галерија ММЦ, Културни центар Нови Пазар
2017. Изложба цртежа студената четврте године сликарства ФЛУ у Београду, Велика галерија Дома културе „Студентски град“, Београд
2017. Изложба младих уметника, Мала сала Уметничког павиљона „Цвијета Зузорић“, Београд
2017. Пројекција краткометражног филма, Галерија ФЛУ, Београд

2018. Јесењи ликовни салон, Галерија ММЦ, Културни центар Нови Пазар
 2019. *Погледи 2019*, Галерији '73, Београд
 2019. Ликовни салон младих, Галерија ММЦ, Културни центар Нови Пазар
 2020. Изложба нових чланова УЛУС-а, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић“, Београд
 2020. *Где будућност почиње?* Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић“, Београд
 2020. 21. Пролећни ликовни салон, Галерија центра за културу „Масука“, Велика Плана
 2020. 43. Ликовна колонија „Сопоћанска виђења“, Галерија ММЦ-а, Културни центар Нови Пазар
 2021. *Минијатура 5*, Мала галерија УЛУПУДС-а, Београд
 2021. Ликовни салон младих, Галерија ММЦ, Културни центар Нови Пазар
 2021. Јесењи ликовни салон, Галерија ММЦ, Културни центар Нови Пазар, Нови Пазар
 2021. Мала графика, Галерија „La Vista“, Нови Сад
 2021. *Бити присутан*, Уметнички Павиљон „Цвијета Зузорић“, Београд
 2021. Дев9т фестивал, Београд
 2021. *Погледи 21*, Галерија '73, Београд
 2022. Нови чланови СУЛУ-а, Галерија ММЦ, Културни центар Нови Пазар
 2022. Галерија Излози ФЛУ, Београд
 2023. *Мостови Балкана*, Међународно бијенале уметности АРТиЈА, Крагујевац
 2023. *Избор из уметничке збирке Галерије '73*, Галерија '73, Београд

Награде и признања:

2012. и 2013. Фестивал стваралаштва младих, Нови Пазар, плакета за најбољи ликовни рад
 2017. Ликовни салон младих, Културни Центар Нови Пазар, III награда

Ликовне колоније:

2019. 44. Ликовна колонија „Сопоћанска виђења“, Галерија ММЦ, Културни центар Нови Пазар

Опис и детаљна анализа докторског уметничког пројекта

Докторски уметнички пројекат Хариса Рахића под називом „*Од реалног ка имагинарном*“ Апстраховане димензије предметности, (слике и цртежи), представља сложену и слојевиту визуелно-истраживачку целину која уједно преиспитује, разлаже и реконструира сам појам предметности у савременој сликарској пракси. Овај пројекат није усмерен на репрезентацију стварности, већ на њено поступно укидање, редукцију и поетску трансформацију, кроз процесе апстраховања који воде ка ослобађању форме од утилитарне или описне функције.

Теоријски део рада уводи читав низ важних појмова и методолошких приступа који се тичу савремене уметничке мисли: од феноменологије виђења и структуралистичког тумачења визуелног, до анализа апстракције у модерној и постмодерној уметности. Посебно се издваја промишљање имагинарног као категорије која није ирационална фантазма већ културно и визуелно обликовање стварности, у чему се препознају утицаји аутора као што су Маршал Меклуан и Жан Франсоа Лиотар. Кандидат показује способност да сопствену уметничку праксу постави у шири културно-историјски контекст, повезујући утицаје историјске авангарде, апстрактног експресионизма и новијих форма релационе естетике.

Практични део пројекта обухвата циклусе слика и цртежа различитих формата, изведених у акрилу, уљу и комбинованим техникама, на платну и папиру. Централна особеност ових радова је поступак трансформације предметног облика у ликовни знак који губи описну функцију, али задржава присуство, односно присетност неког искуства, облика, геста или емотивног стања. Циклуси су промишљени као постепена визуелна артикулација кретања „од реалног ка имагинарном“ – од фигуративних и препознатљивих елемената, преко асоцијативних структура, до потпуно редукованих апстрактних композиција. Посебну вредност имају радови у којима кандидат експериментише са просторном дубином и наслагивањем слојева боје, где боја више није у служби моделовања предмета, већ постаје самосталан визуелни догађај. Површина слике је активна, динамична, понекад немирна, понекад статична, али увек отворена за асоцијативно читање. У појединим радовима јављају се елементи гестуалности и контролисане случајности, што говори о балансу између плана и интуитивног поступка. Рахићев рад карактерише и специфичан однос према празнини – она није мањак, већ простор потенцијала, она што недостаје али утиче на целину. У том смислу, имагинарно није бекство од стварности, већ начин да се стварност редифинише у домену личне визуелне логике. У том контексту, одједи радова уметника као што је Аниш Капур делују као тихи ехо кроз површине које призивају унутрашње дубине и визуелну медитацију.

Цео пројекат одликује доследност у промишљању теме, техничка прецизност у реализацији и естетска осетљивост у третману ликовних елемената. Он представља резултат озбиљног истраживачког процеса, у коме се визуелна пракса и теоријска рефлексивност непрестано надопуњују.

Значај и допринос докторског уметничког пројекта у одређеном пољу уметности

Докторски уметнички пројекат Хариса Рахића носи посебну вредност унутар савременог сликарског дискурса, како по начину на који се промишља сама предметност, тако и по начину на који се она поступно деконструише кроз поступак сликарске апстракције. Овај пројекат свој значај дугује не само оригиналном приступу визуелном језику, већ и томе што успева да артикулише један концептуални оквир у коме се савремено сликарство одмакло од фигуративног приказа, али није изгубило способност емотивне и етичке артикулације. Рахићев уметнички рад се у том смислу укључује у токове који се могу пратити од апстрактног експресионизма до савремене лирске апстракције, али и у правце који истражују границе визуелног перцепта и имагинарног простора – подручје у којем се, између осталих, крећу и уметници попут Аниша Капура, Марка Ротка и Герхарда Рихтера. Иако не преузима директно њихове поступке, Рахићев рад им је сродан по интензитету апстраховања, поетском минимализму и третману површине као поља мисаоног трага.

Значај пројекта се огледа и у одмереном балансу између личног уметничког језика и општих теоријских и естетских поставки. Кандидат у свом раду показује способност да сликарство користи као истраживачки алат, а не као пуку форму изражавања. Апстракција коју развија није само формална већ и онтолошка – она доводи у питање саму природу визуелног искуства и уметничке репрезентације. Додатно, пројекат афирмише ликовну дисциплину као простор унутрашње трансформације, одраза и тишине – што је нарочито значајно у епохи медијске хиперпродукције и визуелног вишка. Управо у томе лежи и његов културни допринос: у способности да понуди спорије, сабраније и интимније искуство посматрања, усмерено ка унутрашњем мапирању и поетској артикулацији субјективног пејзажа. Докторски уметнички пројекат Хариса Рахића даје допринос не само развоју савременог сликарства као медија, већ и продубљивању дијалога између уметности, теорије и духовног искуства посматрача. Његов рад отвара могућности за интердисциплинарни приступ визуелном, као и за даље истраживање граница између стварног и имагинарног унутар ликовног поља.

Оцена оригиналности докторског уметничког пројекта

Докторски уметнички пројекат Хариса Рахића представља несумњиво оригиналан ауторски допринос у области савременог сликарства и визуелне уметности. Рахићев приступ апстракцији не произилази из формалистичких наслојавања или техничке манипулације сликарским медијем, већ из дубоко промишљене и доследне уметничке позиције која се развија на раскршћу теоријског мишљења, визуелне рефлексije и личне поетике.

Уметнички језик који је кандидат изградио током овог пројекта одликује се суптилношћу, унутрашњом логиком и критичким односом према појму предметности и представљања. Уместо да се ослања на постојеће modele, он гради сопствену парадигму у којој се реално постепено укида у корист визуелног трага, у којем се фигуративно замењује структуром, а репрезентација – емоцијом и простором асоцијације. Оригиналност се такође очитује у односу према формату и медијуму. Кандидат одбија да сликарство сведе на чисту форму или материјалну присутност, већ га проширује као простор комуникације и мишљења. Сваки рад настаје као резултат вишеслојног процеса – визуелног, аналитичког и духовног – што је у сагласју са савременим токовима који уметност третирају као форму сазнања, а не само као визуелни ефекат.

У том смислу, докторски уметнички пројекат кандидата представља аутентичну уметничку целину, која није реплика, адаптација или варијација постојећих модела, већ резултат континуираног истраживања и личне експлорације. Његова оригиналност лежи у способности да трансформише појам предметности у визуелни простор отворен за асоцијацију, тишину и унутрашњи покрет.

Оцена остварених уметничких резултата докторског уметничког пројекта

Резултати остварени у оквиру докторског уметничког пројекта Хариса Рахића представљају убедљив пример синтезе ликовне зрелости, истраживачке доследности и естетске суптилности. Овај пројекат не доноси само формалне иновације, већ пре свега артикулише дубоко промишљен уметнички језик који кроз редукцију, апстракцију и слојевитост боје отвара простор за визуелну и емотивну рефлексiju.

Цртежи и слике који чине практични део рада сведоче о сувереном владању техникама и материјалом. Начини наношења боја, прозирност, гест и структура граде површину слике као терен за унутрашње истраживање. Посебна пажња посвећена је третману тона који више не тежи репрезентативности призора, већ постаје емотивни и појмовни носилац. Свакој слици приступа се као самосталној целини, али и као делу континуираног визуелног процеса, што је посебно важно у контексту серијалности коју кандидат доследно развија. У појединим радовима долази до снажног утиска тишине и сабраности, док се у другим јављају динамични односи светла и сенке, масе и празнине, геста и статичности. Оваква разноврсност при приступу указује на висок степен контроле и зрелости уметничког поступка, али и на интуитивну отвореност ка неочекиваном унутар самог процеса стварања. Посебно је значајно што су радови не само технички прецизни и визуелно снажни, већ и појмовно усидрени у теоријске токове који се тичу пост-репрезентативне уметности. Овде уметност није резултат декоративне инвенције, већ визуелно сведочење о унутрашњем искуству, преиспитивању стварности и кретању ка имагинарном као истинитом простору уметничког говора.

Сви наведени аспекти указују на чињеницу да су остварени резултати не само у складу са захтевима докторског уметничког пројекта, већ их у многоме превазилазе, постављајући високе критеријуме професионалне и концептуалне уметничке праксе.

Оцену испуњености обима и квалитета докторског уметничког пројекта у односу на пријављену тему

Полазећи од структуре, садржаја и обима како теоријског, тако и практичног дела рада, може се закључити да докторски уметнички пројекат Хариса Рахића у потпуности одговара захтевима и стандардима прописаним за овај ниво уметничких студија. Тема „Од реалног ка имагинарном: Апстраховане димензије предметности“ није остала на нивоу формалне декларације, већ је доследно разрађена и визуелно и појмовно, у континуитету између истраживања, ликовне праксе и теоријске рефлексije.

Кандидат је у практичном делу пројекта реализовао значајан број радова – слика и цртежа – који не само да демонстрирају техничку и концептуалну зрелост, већ и указују на јасно организовани визуелни систем. Радови су распоређени у тематске и визуелне целине које прате развој ауторовог истраживања од конкретног ка апстрактном, од препознатљиве форме ка визуелној поетској структури. Овај поступак развоја идеје кроз визуелни рад доследно је праћен и документован. С друге стране, теоријски део рада показује висок ниво аналитичности, познавање релевантне литературе и способност артикулације појмова и процеса везаних за апстракцију, предметност и имагинарно. Навођење аутора као што су Ж.Ф. Лиотар, Маршал Меклуан, Михаил Епштајн, али и уметничких пракси које инспиришу Рахићеву поетику, указује на критичку свест и ширину интересовања.

Укупан квалитет рада, као и његов обим, премашују очекивани минимум за овај ниво студија, што показује висок степен ауторове посвећености, методолошку доследност и професионалну зрелост. Пројекат је осмишљен и изведен тако да чини логичну, хомогену и естетски снажну целину, у којој сваки сегмент има своју функцију и доприноси теми у целини.

Критички осврт

Докторски уметнички пројекат Хариса Рахића „Од реалног ка имагинарном” *Апстраховане димензије предметности, (слике и цртежи)* успешно је представљен јавности кроз презентацију радова реализовану у галеријском простору Факултета ликовних уметности *Open lab*, 9. јула 2025. године. Поставка је обухватала приказ серије радова различитих формата, који су били интегрисани у изложбени простор на начин који је детаљно представио истраживачки рад кандидата.

Из перспективе савремене уметничке продукције, докторски уметнички пројекат Хариса Рахића представља изразито рефлексиван и поетски артикулисан уметнички став. Уместо да прибегне визуелној спектакуларности или експлицитном ангажману, кандидат гради тиши, суптилнији и интроспективнији дискурс који се бави односом између форме и значења, видљивог и замишљеног, слике и тишине. Докторско уметнички пројекат је у целини уравнотежен, без формалних ексцеса или непотребног концептуалног оптерећења. Управо у тој одмерености и дисциплини лежи један од његових највећих квалитета. Уметнички језик Рахића карактерише висока степен самосвести: он не настоји да импресионира гледаоца, већ да га уведе у простор контемплације, у дијалог са сликом као отвореним пољем значења. Упоредо са тим, Рахићев рад је и суштински критички — не у смислу директног друштвеног коментара, већ у начину на који преиспитује саме основе ликовне праксе: репрезентацију, материјалност, присутност и субјективни однос према слици. Он се не задовољава згодним визуелним решењима, већ тежи трајнијем утицају — радовима који захтевају време, пажњу и отвореност.

Посматрано у контексту докторских уметничких студија, пројекат показује зрелост и сувереност у изградњи ликовне и мисаоне структуре. Теоријски и практични делови рада не стоје као паралелне целине, већ се допуњују унутар исте уметничке визије, што додатно учвршћује интегритет пројекта.

Закључак Комисије

Имајући у виду свеобухватност, доследност и уметничку зрелост исказану у докторском уметничком пројекту Хариса Рахића под називом „Од реалног ка имагинарном: Апстраховане димензије предметности“, Комисија закључује да је кандидат у потпуности испунио све услове и стандарде прописане за стицање уметничког доктората на Факултету ликовних уметности Универзитета уметности у Београду.

Пројекат показује висок степен ауторске оригиналности, теоријског мишљења, ликовне артикулације и истраживачке посвећености. У свим сегментима рада — од појмовне поставке, преко визуелне реализације, до критичке саморефлексије — кандидат демонстрира способност да разуме и обликује уметност као комплексну форму мишљења, комуникације и сазнања. Кроз однос према предметности и њеној трансформацији у имагинарно, као и кроз поступке редукције, наслањавања и унутрашње структуралности слике, Рахић успева да изгради јединствен визуелни систем који је отворен и осетљив за личну, културну и естетску интерпретацију. Рад је истовремено интелектуално стимулативан и визуелно сугестиван, што представља ретку и драгоцену уметничку позицију.

Комисија сматра да рад Хариса Рахића значајно доприноси развоју савременог сликарства у регионалном и ширем контексту, те да се кроз овај пројекат афирмише уметничка пракса која почива на континуираном преиспитивању, личном истраживању и етичкој посвећености медијуму слике.

С обзиром на наведене уметничке, теоријске и истраживачке квалитете пројекта, Комисија једногласно предлаже да се кандидат Харис Рахић упути на јавну одбрану докторског уметничког пројекта под називом:

„ОД РЕАЛНОГ КА ИМАГИНАРНОМ ” *Апстраховане димензије предметности, (слике и цртежи)*

Извештај саставила и потписала:

Комисија:

1. др ум. Катарина Зарић, редовни професор Факултета ликовних уметности

2. др ум. Владимир Милановић, ванредни професор ФЛУ

3. др ум. Стефан Тасић, ванредни професор ФЛУ

4. др ум. Магдалена Павловић Остојић, ванредни професор АУНС

5. др ум. Горан Јовић, ванредни професор ФЛУ (ментор)

**ОЦЕНА ИЗВЕШТАЈА
О ПРОВЕРИ ОРИГИНАЛНОСТИ
ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА / ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**

На основу Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду и налаза у извештају из програма iThenticate којим је извршена провера оригиналности докторског уметничког пројекта „ОД РЕАЛНОГ КА ИМАГИНАРНОМ” *Апстраховане димензије предметности, (слике и цртежи)*

„ОД РЕАЛНОГ КА ИМАГИНАРНОМ” *Апстраховане димензије предметности, (слике и цртежи)* кандидата Хариса Рахића, констатујем да утврђено подударане текста износи 1 %. Овај степен подударности последица је тзв. општих места и података, навођења цитата, личних имена и библиографских података о коришћеној литератури, што је у складу са чланом 9. Правилника.

На основу свега изнетог, а у складу са чланом 8. став 2. Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду, изјављујем да извештај указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

03.07.2025. године

Ментор

др ум. Горан Јовић,
ванредни професор ФЛУ